

1. Epidemiologie:

Neuroendokrinní nádory (NEN) patří mezi vzácnější nádorová onemocnění. V evropské populaci se incidence pohybuje kolem 3-4/100000/rok, s lepší diagnostikou roste také incidence. Většina pacientů má dobrou prognózu přežití, proto je také prevalence desetinásobná proti incidenci 35–40/100000. Podle údajů NOR tvoří NEN asi 1,6 % všech zhoubných novotvarů.

2. Etiologie:

Výskyt je většinou sporadický, bez známé vyvolávající příčiny. Nebyly identifikovány žádné jednoznačné rizikové faktory. Menší část NEN je asociována s geneticky podmíněnými syndromy, především MEN 1 a MEN 2. Patří sem také mutace p53, neurofibromatóza typ I, komplex tuberózní sklerózy, choroba Von Hippel-Lindau.

3. Histologie:

Významné je přesné histologické zařazení, podle potřeby je vhodné druhé čtení histologie. Pro přesné zařazení je nutné hodnocení mitotické a proliferační aktivity (index Ki-67). V případě NEN trávicího ústrojí je nutné používat WHO klasifikaci z roku 2010, jejímiž hlavními jednotkami jsou:

Neuroendokrinní tumor G1

Neuroendokrinní tumor G2

Neuroendokrinní karcinom (velkobuněčný, malobuněčný)

Smíšený adenoneuroendokrinní karcinom (MANEC)

4. Stanovení odpovědné osoby za diagnosticko – léčebný plán - ošetřující lékař či lékař s kompetencí.

5. Stanovení diagnózy – vyšetřovací metody:

Základem je histologická verifikace. V diagnostice se uplatňuje celá paleta zobrazovacích a funkčních metod. Vzhledem k širokému spektru lokalizací a klinických obrazů je diagnostika individuální.

Základní zobrazovací metody: ultrasonografie, kontrastní ultrasonografie, výpočetní tomografie, magnetická rezonance, rentgenový snímek, endosonografie především k diagnostice nádorů pankreatu.

Funkční zobrazovací metody s využitím radiofarmak: octreoscan, MIBG, DOPA, pro nízce diferencované nádory FDG PET.

Endoskopické metody především pro nádory GIT a plicní.

Laboratorní metody: nespecifické markery CgA, NSE, specifické markery: podle typu nádoru: inzulin, proinzulin, gastrin,

Diagnostické metody a terapeutické možnosti jsou často široké, indikace musí být racionální. V případě pochybností stanovení postupu v rámci týmu.

6. Klasifikace nádorů včetně případných rizikových skupin:

Jde o širokou skupinu vzácných onemocnění, základem klasifikace je přesná histologie a rozsah nemoci stanovený podle TNM.

Vypracoval: MUDr. J. Tomášek, Ph.D.
Platnost od: 01.11.2016
Datum aktualizace: 01.11.2017
Aktualizaci provedl:
MUDr. J. Tomášek, Ph.D.

Schválil:
MUDr. Jiří Tomášek, Ph.D.
Vedoucí multioborového týmu

Poznámka:

Pořadové číslo:

NLPP 7

7. Léčba dle klinického stadia: vybrané klinické jednotky**Neuroendokrinní nádor appendixu: často náhodný nález při apendektomii (APPE).**

Menší než 2 cm: NET G1: APPE je dostačující výkon.

Větší než 2 cm nebo hluboká mesoappendikální invaze > 3 mm (ENETS T2): pravostranná hemikolektomie.

NET 1–2 cm (ENETS stage 2, UICC 1b): baze appendixu, R1 resekce, invaze mesoappendixu > 3 mm, grade 2 nebo angioinvaze: pravostranná hemikolektomie

Neuroendokrinní nádory žaludku, tenkého, tlustého střeva, rekta a pankreatu

Neuroendokrinní tumory grade 1 a grade 2:

Radikální chirurgický výkon je metodou volby, adjuvantní léčba se nepodává. U generalizovaných metastazujících nádorů je snaha o maximální chirurgickou cytoredukcí, RFA, embolizaci nebo **chemoembolizaci jaterních metastáz. V přísně selektovaných případech může být zvažována transplantace jater** při vyloučení extrahepatálních metastáz a resekovaném primárním nádoru.

U funkčních nádorů (karcinoidový syndrom, glukagonomový syndrom, pankreatická cholera, Zollinger-Ellisonův sy, méně u insulinomu) je nutná bioterapie:

Analoga somatostatinu: oktreotid (Sandostatin LAR) nebo lanreotid (Somatuline Autogel) v intervalu obvykle 4 týdny (interval u Somatuline Autogel 120 mg může být 4–8 týdnů). Terapii oktreotidem je vhodné zahájit nedepotním oktreotidem s.c., který je vhodný i při karcinoidové krizi v kont. infúzi. Při terapii lanreotidem lze léčbu zahájit přímo depotní formou lanreotidu. Dávky analog upravovat podle efektu léčby.

Při nedostatečném tlumení symptomů je třeba zvýšit dávky (Sandostatin LAR z 20 na 30 mg, Somatuline Autogel z 60 na 120 mg). Po dosažení maximálních dávek, při nedostatečnosti léčby, je nutné zkrátit aplikační intervaly (ze 4 na 3 event. 2 týdny), event. přidat nedepotní oktreotid.

Protinádorová léčba analogy somatostatinu (Pozor: nemá stanovenou úhradu z prostředků zdravotního pojištění – podzim 2016)

Antiproliferativní efekt analog somatostatinu byl prokázán u Sandostatinu LAR 30 mg (prodloužení TTP, dosažení SD a PR ve studii PROMID). Účinnost byla dokumentována jak u hormonálně funkčních, tak u nefunkčních nádorů.

Na základě této studie lze indikovat Sandostatin LAR 30 mg jako protinádorovou léčbu u pacientů s pokročilými neuroendokrinními nádory středního střeva (midgut) nebo neznámou lokalizací primárního nádoru, pokud je předpoklad, že origo je v oblasti midgut. Doporučená dávka přípravku Sandostatin LAR je 30 mg podávaných každé 4 týdny. Léčba přípravkem Sandostatin LAR za účelem kontroly nádoru by při absenci progresu nádoru měla pokračovat.

Antiproliferativní efekt přípravku Somatuline® Autogel® 120 mg byl prokázán v mezinárodní multicentrické studii CLARINET. Výsledky studie poukazují na signifikantní snížení rizika progresu onemocnění nebo smrti (PFS). Antiproliferativní efekt u lanreotidu byl potvrzen u pacientů s nefunkčními GEP NET grade G1, ale i G2

Vypracoval: MUDr. J. Tomášek, Ph.D.
Platnost od: 01.11.2016
Datum aktualizace: 01.11.2017
Aktualizaci provedl:
MUDr. J. Tomášek, Ph.D.

Schválil:
MUDr. Jiří Tomášek, Ph.D.
Vedoucí multioborového týmu

Poznámka:

Pořadové číslo:

NLPP 7

(proliferační index Ki67 < 10 %), se střední (≤ 25 %) a vysokou (> 25 %) jaterní tumorózní náloží.

Na základě této studie lze indikovat Somatuline Autogel 120 jako protinádorovou léčbu gastroenteropankreatických neuroendokrinních nádorů (GEP-NETs) stupně 1 a podskupiny stupně 2 (index Ki67 až do 10%) středního střeva, pankreatu nebo s neznámou lokalizací, u kterých byl vyloučen původ v zadním střevě (hindgut), u dospělých pacientů s inoperabilním lokálně pokročilým nebo metastatickým onemocněním.

Interferon alfa 2b: obvykle 5 mil. jednotek 3× týdně s.c., rovněž tlumí dobře hypersekreční syndromy, antiproliferativní efekt až po delším podávání.

V individuálních případech lze kombinovat podání analoga somatostatinu a interferonu alfa při rezistenci na některý z těchto léků. Na základě současných poznatků není interferon alfa obvykle vhodný do 1 linie léčby pokročilých neuroendokrinních nádorů, jeho místo je až v dalších liniích systémové léčby.

Systémová chemoterapie NET G1,G2

Streptozotocin, 5-fluorouracil, dakarbazin, doxorubicin, kapecitabin, temozolomid a jejich kombinace. T.č. streptozotocin v ČR bez registrace, capecitabin a temozolomid nemají registraci pro tuto indikaci.

U nádorů pankreatu NET G1, G2 dobrá odpověď, RR 20–30 % (v některých souborech i více), medián OS 2 roky. U nádorů tenkého střeva horší výsledky, medián OS 11 měsíců. Chemoterapii rezervovat pouze pro rychle progredující nádory. Asymptomatické nádory často dlouhodobě stabilní i bez terapie.

Biologická léčba

Sunitinib (nemá stanovenou úhradu) může být indikován k léčbě dospělých pacientů s inoperabilním NET pankreatu G1, G2 lokálně pokročilým nebo metastatickým, musí být dokumentována progresse nemoci (dynamika růstu).

Dávkování: sunitinib 37,5 mg/den p.o. kontinuálně do progresse

Raymondova studie fáze III prokázala efekt sunitinibu v dávce 37,5 mg kontinuálně versus placebo v prodloužení času do progresse 11,4 versus 5,5 měsíce [HR=0,418 (95% CI 0,263, 0,662) p=0,0001] u dobře diferencovaných progredujících pankreatických NET.

Everolimus je indikován k léčbě neresekovatelných nebo metastazujících, pankreatických NET G1, G2 u dospělých pacientů s progresí onemocnění. (Progresí se rozumí radiologicky dokumentovaná dynamika růstu nádoru nezávisle na předchozí léčbě, tedy i u dosud neléčených pacientů)

Dávkování: everolimus (Afinitor) v dávce 10 mg/den p.o.

Vypracoval: MUDr. J. Tomášek, Ph.D.
Platnost od: 01.11.2016
Datum aktualizace: 01.11.2017
Aktualizaci provedl:
MUDr. J. Tomášek, Ph.D.

Schválil:
MUDr. Jiří Tomášek, Ph.D.
Vedoucí multioborového týmu

Poznámka:

Pořadové číslo:

NLPP 7

Ve studii fáze III (Yao et al.) byla prokázána účinnost everolimu v dávce 10 mg oproti placebu v prodloužení času do progresu onemocnění 11 versus 4,6 měsíce [HR=0,35 (95% CI 0,27;0,45), $p < 0,0001$] u dobře nebo středně diferencovaných pankreatických NET.

Účinnost everolimu byla prokázána jak u hormonálně funkčních, tak u hormonálně nefunkčních nádorů. Podle analýzy předem definovaných podskupin nebyla účinnost everolimu vázána na předléčenost chemoterapií, imunoterapií nebo analogy somatostatinu, nebyla ani vazba na grade nádoru.

8. Uvedení odpovědnosti za jednotlivé modality léčby u každého podílejícího se oboru:
Jednotlivý členové multioborového týmu v souladu se svou specializací v oboru.

9. Chemoterapeutické režimy:

Chemoterapie má použití především v případě neuroendokrinních karcinomů, kde se používá režim etoposid + cisplatina

5FU + streptozotocin (streptozotocin nutné žádat na individuální dovoz)

V případě NET lze použít režim CAPTEM – po schválení revizním lékařem.

Alternativou je dakarbazin v monoterapii.

Rozpis režimů viz Modrá kniha ČOS.

10. Doporučení sledování:

Intervaly přeshetření zvažovat ve vztahu ke komorbiditám, věku pacienta a schopnosti absolvovat další terapii.

NET žaludku typu 1:

vysoké riziko lokální rekurence, medián doby do rekurence 24 měsíců.

GFS u pacientů s rekurencí á 12 měsíců

GFS u pacientů bez rekurence á 24 měsíců

Sledování CgA á 12 měsíců do 5 let

Při dyspepsii sledovat hladiny železa a vitamínu B12 k prevenci malabsorpce

NET žaludku typu 2

GFS á 12 měsíců

Sledování CgA á 12 měsíců

NEC žaludku (NEN typu 3): sledování po resekci stejné jako u adenokarcinomu žaludku

NET pankreatu (pNET)

Po radikální resekci pNET G1 kontrola 1x ročně: UZ nebo CT břicha, marker CgA

Po radikální resekci pNET G2 kontrola za 3-6 měsíců po resekci (CT nebo UZ břicha), marker CgA, pak á 6-12 měsíců

Vypracoval: MUDr. J. Tomášek, Ph.D.

Platnost od: 01.11.2016

Datum aktualizace: 01.11.2017

Aktualizaci provedl:

MUDr. J. Tomášek, Ph.D.

Schválil:

MUDr. Jiří Tomášek, Ph.D.

Vedoucí multioborového týmu

Poznámka:

Pořadové číslo:

NLPP 7

V případě lokálně pokročilého nebo metastatického pNET volíme kontroly podle dynamiky růstu a způsobu terapie, obvykle 3-6 měsíců, při dlouhodobé stabilizaci může být interval i delší, sledovat jednou metodou – většinou CT. Laboratoř: CgA, při jaterních metastázách: enzymy jaterního souboru.

NET jejunu a ilea

Po kurativní resekci NET G1,G2 kontrola á 6-12 měsíců: CgA, ke zvážení HIOK v moči, CT do 5 let, pak 1x ročně ...UZ, CT jen podle klinické potřeby

Po nekurativních výkonech (ablace, embolizace, resekce) u NET G1 kontrola á 6 měsíců do 5 let, pak 1x ročně (CT, CgA, HIOK)

Po nekurativních výkonech NET G1,G2 (ablace, embolizace, resekce) u NET G2 a kurativních výkonech u NEC kontrola á 3-4 měsíce 2 roky, pak á 4- 6 měsíců do 5 let, pak 1x ročně.

11. **Stanovení odpovědné osoby za sledování:** kvalifikovaný klinický onkolog, pro časná stadia také gastroenterolog.

12. Literatura:

Modrá kniha České onkologické společnosti - dostupné na www.linkos.cz

Pavel M, O'Toole D, Costa F et al.: ENETS Consensus Guidelines Update for the Management of Distant Metastatic Disease of Intestinal, Pancreatic, Bronchial Neuroendocrine Neoplasms (NEN) and NEN of Unknown Primary Site. Neuroendocrinology 2016;103:172–185

Sedláčková E a kol.: Neuroendokrinní nádory,375 s, Maxdorfjessenius 2016

Vypracoval: MUDr. J. Tomášek, Ph.D.
Platnost od: 01.11.2016
Datum aktualizace: 01.11.2017
Aktualizaci provedl:
MUDr. J. Tomášek, Ph.D.

Schválil:
MUDr. Jiří Tomášek, Ph.D.
Vedoucí multioborového týmu

Poznámka:

Pořadové číslo:

NLPP 7